

CULEGERILE DE POEZIE POPULARĂ SECUIASCĂ EFECTUATE DE ELEVII DIN TG. MUREȘ PE LA 1860

În istoria cercetărilor de poezie populară maghiară anul 1863 e scris cu roșu, ca sărbătorile în calendar. În acest an a apărut la Cluj memorabila culegere de poezie populară secuiască a lui Kriza János, intitulată *Vadroszák* [Trandafiri sălbatici]. Cum se știe apariția acestei culegeri a fost precedată de planurile și speranțele ce l-au frământat pe Kriza timp de două decenii, de zbciumul său neîntrerupt pentru efectuarea culegerilor și editarea lor. El a mobilizat pe toți prietenii săi din Secuime, ca să-l ajute în realizarea volumului *Vadroszák*. Scrierile și corespondența lui reflectă o activitate de culegeri cu multe ramificații, contururile uneia dintre cele mai organizate și temeinice acțiuni de cercetare colectivă a poeziei populare în secolul trecut.¹

Pină de curînd s-a uitat aproape cu totul că, odată cu strădaniile lui Kriza tocmai în anii din preajma apariției culegerii *Vadroszák*, tinerii Colegiului Reformat din Tg. Mureș au organizat o vastă mișcare de culegeri de poezie populară ale cărei rezultate — dacă împrejurările ar fi fost mai puțin vitrege — desigur că s-ar fi putut lua la nobilă întrecere și cu *Vadroszák*. Această mișcare a fost inițiată și dirijată de Szabó Sámuel, profesor al Colegiului.

De cariera lui Szabó Sámuel nu s-a ocupat amănunțit nimeni deși e sigur că prin unele momente și cotituri ea ar putea inspira chiar pe un romancier. *Lexiconul Literar Maghiar* — [Magyar Irodalmi Lexicon] — întocmit de Ványi — Dézsi — Pintér (Budapesta, 1926), nu-i amintește nici măcar numele. De aceea chiar și azi date mai bogate despre el găsim doar în lucrarea fundamentală a lui Szinnyei József: *Magyar irok élete és munkái* [Viața și opera scriitorilor maghiari] I — XIV, (Budapesta 1891 — 1914). Din datele acesteia reiese că s-a născut la 16 mai 1829 în comuna *Rásboieni-Cetate* (Székelyföldvár, de lângă *Cucerdea* (Székelykocsárd)). Studiile le-a terminat la Aiud, dar spre a-și însuși limba germană el a făcut, între timp, doi ani și la gimnaziul german de la Sighișoara. În toamna anului revoluționar 1848 urma la universitatea din Pesta cursuri de artă militară, apoi termina școala pregătitoare de ofițeri de artilerie din Oradea. În primavara anului 1849 este unul dintre ofițerii instructori ai artileriei secuiești din Tg. Secuiesc (Kézdivásárhely). În cursul glorioaselor lupte din Trei Scaune, deși în vîrstă abia de douăzeci de ani, luptă alături de Gábor Áron, ajungînd curînd locotenent și comandant al bateriei I secuiești. După înfrîngerea războiului de independență, pribegeste ca țimplar, ascunzîndu-se de autoritățile austriace. Din 1851 își cîștigă existența ca pedagog în familiile de nobili, apoi începînd cu 1853, în lunile de iarnă, e student fără frecvență la cursurile de chimie și mineralogie. În toamna lui 1856 pleacă la Heidelberg, lucrînd mai cu seamă în laboratorul lui Bunsen. Studiază apoi la Paris, iar între timp călătorește prin nordul Franței, Germania, Elveția, Belgia și stă mai mult timp la Londra. În septembrie 1858 e numit profesor la Tg. Mureș, de unde pleacă apoi, după exact zece ani, la Colegiul Reformat din Cluj. Aci predă întîii fizica și chimia apoi exclusiv limba și literatura maghiară. În 1897 iese la pensie și moare în ianuarie 1905.

Deoarece nu există nici o urmă că n-ar fi continuat activitatea de folclorist la Cluj, în cele ce urmează va trebui să cercetăm mai de aproape doar activitatea sa din Tg. Mureș. Din monografia istorică a Colegiului², reiese că la 10 iunie 1857 a fost ales profesor de științe naturale și actul de numire i s-a trimis la Heidelberg. El acceptă numirea dar spre a-și putea îmbogăți cunoștințele și termina studiile, cere o aminare de un an. Colegiul îi aprobă cererea

¹ *Faragó József*: Kriza János a Vadroszák szerkesztője. [Kriza J., redactor al Trandafirilor Sălbatici]. Utunk Cluj 1 Aprilie 1955.

² *Koncz József*: *A marosvásárhelyi evang. reform. Kollegium története*. [Istoria Colegiului: evanghelic — reformat din Tg. Mureș]. Tîrgul Mureș, 1896; 467—9.

și îi mai trimite și un ajutor de trei sute de forinți spre a-și putea desăvîrși pregătirea în condiții cât mai favorabile. Cursurile de mineralogie, botanică și chimie și le începe deci în Septembrie 1858. De la 1860 predă engleza și franceza iar de la 1863 predă claselor VII-VIII literatura maghiară. Între timp, de la 1859 pînă la plecarea la Cluj, e profesorul care supraveghează biblioteca, și ceea ce e pentru noi mai important în legătură cu cercetările folclorice, conduce împreună cu Mentovich Ferenc cercul de lectură al elevilor, cerc în cadrul căruia, pe la 1860, se desfășoară și înflorește munca de culegere a poeziei populare secuiești³.

Oare cum se explică faptul că Szabó Sámuel, deși profesor de științe naturale, organizează totuși în cercul elevilor culegeri de poezie populară, rămînînd tot timpul profesoratului său de la Tg. Mureș, animatorul lor? E o întrebare la care, fără o cunoaștere mai profundă a vieții și activității lui nu putem încă da un răspuns mai precis. Probabil că încă în timpul studiilor în străinătate cunoașterea marilor acțiuni apusene pentru culegerea poeziei populare a trezit în el interesul față de folclor. Deasemenea se poate că prietenii săi, scriitorii și savanții, cercetători, deschizători de drumuri ai poeziei populare maghiare și popularizatorii acesteia (Arany János, Gyulai Pál și alții) să-l fi stimulat spre aceasta după întoarcerea în țară. Este probabil că a avut legături și cu Kriza, dar deocamdată nu știm nimic despre aceasta. Fazele activității sale de profesor, sînt în tot cazul o dovadă clară că, treptat, interesul său față de științele naturale a început să scadă și s-a orientat pînă la urmă exclusiv spre literatură. În procesul acesta activitatea sa folclorică se integrează perfect, fiind chiar o verigă în lanțul acesteia.

Ce datorează folcloristica maghiară lui Szabó Sámuel? În primul moment s-ar părea că nu datorează prea mult, căci în decursul întregii sale vieți, el a publicat doar cinci studii, ce formează un întreg asupra poeziei populare între 1863 — 1865 în revista lui Arany János⁴ *Koszorú*. A mai publicat deasemenea cîteva considerațiuni folclorice de mai mică importanță în «*Székely Közlöny*» din Tg. Mureș al cărei redactor șef era.

Toate aceste contribuții, respectiv creațiile populare cuprinse în ele, apar la 1872 prin grija lui Arany János și Gyulai Pál, grupate la un loc, în volumul întii al lucrării: *Magyar Népköltési Gyűjtemény* [Culegere de poezie populară maghiară]⁵. De aceea specialiștii, ori de cîte ori se amintește numele lui Szabó Sámuel, se gîndesc imediat la acest volum.

Cîte din materialele culese de el au intrat în acest volum? Chiar dacă am aduna baladele și cîntecele ce poartă numele său, numărul lor nu ar atinge cifra de douăzeci ci s-ar apropia doar de ea. E doar un mănunchi de poezii populare, dar calitativ e cu atît mai important căci se găsec între ele creații ce de exemplu unica variantă completă a baladei *Szilágyi és Hageményi*, două variante ale baladei *Molnár Anna* și o minunată variantă a baladei *Körműves Kelemen*, apoi balada *Mezőbándi urfi*, *Görög Ilona* și altele. Toate acestea sînt adevărate perle ale poeziei populare maghiare, creații clasice ale literaturii noastre. Este deci de înțeles că în lucrarea de sinteză asupra baladei populare maghiare apărută de curînd, Csanádi Imre și Vargyas Lajos, ocupîndu-se de volumul *Magyar népköltési gyűjtemény* îl situează pe Szabó Sámuel de-asupra tuturor celorlalți culegători: «Chiar și alături de alți culegători, cu renume Szabó Sámuel trebuie să trecă în fruntea aprecierilor noastre ca cercetător de scrupuloasă și de subtilă sensibilitate a secuimii»⁶.

Se pune însă întrebarea dacă, deși calitatea materialului de poezie populară al lui Szabó este neîndoielnică, totuși oare cantitativ materialul să fi fost atît de puțin? Căutînd răspuns acestei întrebări, am reușit să dăm de urmele mișcării de culegeri a elevilor din Tg. Mureș și mergînd mai departe pe aceste urme, să scoatem la suprafață date necunoscute din trecutul cercetărilor poeziei populare secuiești⁷. La început drumul ne-a fost arătat chiar de însemnările lui Szabó Sámuel și de ale unui contemporan al său. În 1863 Szabó scria următoarele: «În toamna

³ Activitatea didactică și educativă multilaterală a lui Szabó Sámuel a fost eternizată cu competență și respect într-o autobiografie în manuscris, de elevul său Lakatos Sámuel (mai târziu și el profesor al Colegiului), — însă acțiunea pentru culegerea poeziei populare n-o amintește, cu toate că și el însuși se găsea în rîndul culegătorilor. *Lakatos Sámuel: Jegyzetek életem. tanulmányaim és tapasztalásaimról*. [Însemnări despre viața, studiile și experiența mea]. Biblioteca Bolyai, 98—106.

⁴ *Székely népköltémények* [Poezii populare secuiești] în rev. *Koszorú* I; 1863, sem. I, nr. 21.481—6; II: 1864, trim. I, nr. 23.547—50; III: 1864, trim. I, nr. 26.614—5; IV: continuă și cu un adaus la campania „Vadászdák” 1864, trim. II, nr. 2.40—3; V: 1865, trim. I, nr. 11.257.

⁵ *Feljegyzések Magyarországon és Erdély különböző részeiből* [Culegeri mixte din diferite părți ale Ungariei și Ardealului]. Red. de Arany János și Gyulai Pál. Vol. I din *Népköltési Gyűjtemény* [Culegeri de poezii populare]. Pesta, 1872.

⁶ *Csanádi Imre — Vargyas Lajos: Röpülj, páva, röpülj*. *Magyar népbaldadák és balladák dalok* [Sbori, pînule, zbori. Balade și cîntece cu temă de baladă, maghiare]. Bp. 1954. 46.

⁷ *Faragó József: A marosvásárhelyi diákok népköltészei gyűjteménye az 1860 — az években* [Culegerile de poezie populară secuiească ale elevilor din Tg. Mureș, pe la 1860], Igaz Szó, Tg. Mureș, 1956: 1038—43.

anului 1859 am atras atențiunea tineretului liceului din Tg. Mureș asupra rămășițelor poeziei noastre populare; de atunci culegerile — deși la început mergeau mai încet — continuă fără întrerupere și în special în acest an, au luat un avânt îmbucurător»⁸. Din această scurtă știre reiese că Szabó Sámuel a început să organizeze munca de culegere cu elevii în 1859, adică la un an după ocuparea postului său de profesor. Mai târziu, în 1864, aflăm din articolul lui Tihanyi din nou despre mișcarea din Tg. Mureș. Cel ce se ascundea sub pseudonimul de Tihanyi, a fost unul dintre cei care au luat cuvîntul în discuția stîrnită de lucrarea lui Kriza, în așa numitul proces al «*Trandafirilor sălbatici*». În articolul său se vorbește «și de cele aproximativ cincizeci de balade proaspăt culese, pe care membrii entuziaști ai colegiului din Tg. Mureș — cutreierînd patria stîncoasă le-au notat la vetrele seculor, culegîndu-le chiar de pe buzele lor»⁹. Această precizare fugară a numărului baladelor este și ea o dată concretă. Pentru noi însă mai valoroasă este o nouă informație pe care ni-o dă tot Szabó în articolul său din procesul «*Trandafirilor sălbatici*», în care scrie: «...declar că fiecare dintre cele vreo nouă sute de poezii populare secuești ce se găsesc la mine, le știu din gura cui au fost culese» — iar pe cei de la care se culegeau poeziile îi caracterizează astfel: «cei mai mulți dintre dînșii sint neștiutori de carte, țărani simpli și adesea — în special la balade — ei se referă și la strămoșii de la care au învățat poezia»¹⁰.

Din această importantă declarație putem bănui existența unei importante culegeri de poezii populare care încă de pe la 1864 cuprindea vreo nouă sute de creații și care pînă la 1868, cînd Szabó Sámuel pleacă la Cluj, desigur a mai putut spori încă mult. La fiecare piesă, culegătorii au notat numele cîntăreților, povestitorilor etc., și — în special la balade — au mai adăugat și de la cine a învățat-o cel de la care s-a cules. Deci culegătorii din Tg. Mureș au aplicat puncte de vedere științifice foarte înaintate, la care nu se gîndise nimeni pe atunci și care abia după decenii au început să se înrădăcineze treptat în folcloristica maghiară. Găsirea acestei culegeri ne-ar aduce o mare cantitate de material folcloric.

Din păcate, n-am reușit s-o găsim nici în instituțiile din Tg. Mureș și Cluj la care a lucrat Szabó Sámuel, nici la urmașii săi. Să se fi pierdut și să fi pierit oare pentru totdeauna, sau se ascunde numai și într-o bună zi va ieși la iveală undeva? E o întrebare la care va răspunde viitorul. Totuși, datorită mai multor împrejurări norocoase, nu putem spune că i s-a pierdut cu totul urma: un fragment al ei s-a păstrat pînă în zilele noastre în Biblioteca Bolyai din Tg. Mureș.

Care au fost împrejurările norocoase care au dus la aceasta?

În primul rînd faptul că cercul de lectură al Colegiului a scos prin anii 1860 o mică gazetă scrisă de miră. Titlul ei era: *Közlemények az önképző-írársulati művekből* [Cumunicări din lucrările cercului de lectură]. Deși această gazetă nu era pe atunci singura în genul ei, căci în Ardeal aproape fiecare cerc de lectură din colegii se străduia să publice astfel de gazete, totuși ea a fost unică, din cauză că la foileton publica sistematic creații populare culese de membrii cercului de lectură. Firește că această particularitate se datora lui Szabó Sámuel. Acest lucru se vede din articolul-program al primului număr din 1866 în care se spune printre altele că «partea a doua a gazetei» va fi foiletonul, care va publica întotdeauna cîntece și jocuri populare culese de tineret în cadrul culegerii organizate de onorabilul domn președinte Szabó Sámuel»¹¹. A fost un noroc și faptul că gazeta, care se poate că a apărut doar într-un singur exemplar, a scăpat de toate primejdiile ce pîndesc manuscrisele, și dacă nu s-a păstrat în serie tocmai completă, totuși cea mai mare parte a ei a reușit să se păstreze de aproape un secol, cît a trecut de la apariția ei, în adăpostul bibliotecii Bolyai. Gazeta a început să apară la 1863. Ni s-a păstrat primul număr și toate cele din 1864 — 1865 și 1866. Lipsese în schimb anul 1867, despre care, deocamdată, nici nu știm dacă a apărut sau nu. Din 1868 s-au găsit doar primele trei numere, deși în acest an, precum reiese din articolul-program intitulat: «*Spre orientare*», intenționau să scoată nouă. De soarta celor șase numere ce lipsesc, nu se știe, precum nu știm dacă acesta a fost ultimul an de apariție al gazetei «*Közlemények*», sau dacă a continuat să apară și în anii următori. În concluzie deci întreaga serie rămasă, îmbrățișează trei ani compleți și unul incomplet. În primul an au apărut douăsprezece numere, cele mai multe, căci în 1864 au apărut doar zece, în 1865 numai opt iar în anul următor numai șapte. Numă-

⁸ Szabó Sámuel: *Székely népköltemények*. [Poezii populare secuești], Koszoru, 1863, trim. I, nr. 21.482.

⁹ Tihanyi: *Az egy pár „székely vadroszáról”* [D:spre cei cîjiva „trandafirilor sălbatici secuești”] Fővárosi Lapok, Budapesta, 26 mai, 1864; 509.

¹⁰ Szabó Sámuel: *Székely népköltemények IV*, egyszersmind adalék a „Vadrosza” — hadjárathoz [Poezii populare secuești IV, totodată adaus la campania „Trandafirilor sălbatici”]. Koszoru, trim. II, nr. 2.42.

¹¹ *Közlemények az önképző-írársulati művekből* [Cumunicări din lucrările cercului de lectură] 3 mai 1866 nr. 1; articol-program.

rul lor e redus pentru că cercul de lectură nu scotea gazeta în timpul anului școlar ci întotdeauna doar spre sfârșitul lui. Primul număr apărea cel mai de vreme în martie și cel mai târziu în mai, apoi apăreau săptămînal, sau la zece zile și astfel pînă la sfârșitul anului școlar, sau al luni iunie, numerele puteau ajunge cel mult la douăsprezece. Întreaga serie păstrată de Biblioteca Bolyai, conține în total patruzeci de numere.

Deși foiletonul publica destul de regulat creațiile populare, existau și excepții: în ultimele patru numere ale primului an și în ultimul număr al anului 1866, nu se găsește folclor. Decî lipsește folclorul din cinci numere; în celelalte treizeci și cinci de numere există în fiecare cel puțin o creație, uneori chiar trei-patru.

Tezele (alese) de limba maghiară din anul școlar 1864/5 ale clasei I de filozofie s-au păstrat tot de Biblioteca Bolyai. Aceste teze îmbogățesc folclorul cuprins în Kőzlemények, cu încă două descrieri de datini populare.

Să rezolvăm acum problema. Urmează cea mai importantă: în ce raport se găsește moștenirea manuscrisă cu comunicările tipărite de Szabó Sámuel? Cum am arătat, numele lui Szabó Sámuel nu-l întîlnim nici măcar de douăzeci de ori în volumul întîi din *Magyar Népköltésii Gyűjtemény*; în manuscrise însă numărul datelor e de patru ori mai mare adică de șaiszeci și nouă de piese. În *Magyar Népköltésii Gyűjtemény*, activitatea celor de la Tg. Mureș este reprezentată doar de două genuri; în cea mai mare parte de baladă și de citeva cîntece populare. În schimb în manuscrise, pe lîngă un număr de peste douăzeci de balade și de tot atîtea cîntece populare, se mai găsește următorul material: patru basme populare, cinci cîntece și strîgături de joc, nouă descrieri de credințe și obiceiuri populare, un joc de vicieim cu păpuși și un text de astronomie populară. Din varietatea genurilor se vede că interesul elevilor cuprinde nu numai poezia populară — în înțelesul strict al cuvîntului — ci și domeniul credințelor și datinilor populare.

Materialul cel mai valoros pentru cercetările noastre de folclor îl constituie însă fără îndoială cele douăzeci și patru de balade. Acestea merită să fie comparate de îndată cu cele din volumul întîi al colecției *Magyar Népköltésii Gyűjtemény*. În *Kőzlemények* se găsesc în primul rînd baladele: *Szilágyi és Hagymási*, una dintre variantele *Molnár Anna, Kőműves Kelemen, Mezőbándy urfi* și copiile contemporane ale altor balade celebre din *Colecția M.N.Gy.* din punct de vedere al istoriei științei noastre, aceste două copii contemporane, fără doar și poate autentice, sînt foarte importante, căci prin ele putem stabili dacă în *Koszorú*, iar mai târziu în vol. I din *M.N.Gy.* s-au publicat textele absolut exacte sau dacă nu cumva (potrivit unui obicei de atunci al literaților din întreaga Europă și de la noi) redactorii au făcut pe ici pe colo schimbări, corectînd textele populare? (Menționăm în treacăt că din compararea textelor reiese că nu s-au făcut schimbări). Cealaltă parte și anume cea mai mare, a baladelor din *Kőzlemények* este necunoscută, nepublicată. Printre acestea sînt unele piese rare ca cele două variante din *Ká:ár Kata, Biro szép Anna, Kis-Görgényi Miklosné, Kevély István uram, Nagy hegyi tolvaj, Három árva, Pávás leány* variante care nu însemnează doar un aport numeric față de cele cunoscute ci sînt cu totul de sine stătătoare în cadrul tipului respectiv. Și în sfîrșit spre marea bucurie a cercetătorilor de la noi, gazeta ne-a păstrat și o baladă populară secuiască, complet necunoscută: *Biró Kata*.

Alt merit mare al manuscriselor moștenite este că la fiecare poezie populară este indicat numele culegătorului. Studiarea listei culegătorilor duce la surprinzătoarea descoperire că Szabó Sámuel n-a avut activitate de culegere. Trebuie accentuat că acest fapt nu scade cu nimic importanța activității sale în domeniul poeziei populare. În puținele date scrise rămase despre activitatea cercului de lectură al Colegiului, nu există nici o urmă a faptului că elevii s-ar fi ocupat de culegeri înainte de a veni el profesor în Tg. Mureș — iar cînd a plecat la Cluj s-a stins în cercul de lectură de la Tg. Mureș interesul față de poezia populară. Deci Szabó Sámuel n-a cules, totuși mișcarea este în cea mai mare parte meritul lui: el a inițiat și dirijat munca, a organizat și concursuri pentru stimularea culegătorilor-elevi; a păstrat, îngrijit și sistematizat culegerea, a făcut ca mica parte ce a fost tipărită să devină tezaur obștesc al literaturii maghiare. Recunoștința noastră față de dînsul sporește și mai mult dacă studiem rubrica permanentă de știri a gazetei intitulată: *Az önképző társulat működése* [Activitatea Cercului de Lectură]. Deși nu întotdeauna sistematic, totuși această rubrică ne orientează asupra progresului și rezultatelor culegerii, asupra rolului poeziei populare, în ședințele cercului de lectură și în legătură cu acestea și asupra grijei personale, asupra străc'aniilor lui Szabó Sámuel.

De altfel aceasta este rubrica cu ajutorul căreia am putut clarifica măcar unele din fazele mișcării.

Deoarece numele elevilor n-a fost amintit de nimeni și niciodată, folcloristica maghiară a considerat timp de aproape o sută de ani, baladele și cîntecele publicate de Szabó Sámuel, ca

o culegere a lui. Inadvertența aceasta încetează acum: de azi înainte aceste piese vor fi însoțite de numele culegătorilor lor. Istoria cercetărilor folclorice maghiare se îmbogățește cu nume pînă azi necunoscute. Ele merită, pe bună dreptate, să nu rămână necunoscute și de aci încolo, căci au dăruit literaturii, poeziei maghiare valori permanente. Iată lista nominală a harnicilor culegători — elevi din Tg. Mureș, așa cum a putut fi întocmită pe baza manuscriselor: Asztalos György, Biró Elek, Csiki Lajos, Daboczi István, Darko Ákos, Faluvéghi Albert, Jánosi Péter, Kakasi Márton, Kiss Lajos, Kovács Gyula, Kozma Gyula, Lakatos Samu, Lörinczi Dénes, Lukácsfi Aurél, Móga Lajos, Nagy Domokos, Pungur Gyula, Sándor Kálmán, Székely Elek, Szöcs Lajos (Jeddi), Turoczi Dénes și Vas Tamás.

Cunoscînd numele culegătorilor, am căutat să clarificăm încă o problemă de importanță fundamentală pentru poezia populară: locul în care au fost găsite materialele acestea.

Am căutat în matriculele din veacul trecut ale Colegiului, păstrate de Biblioteca Bolyai,¹⁸ locul de naștere (respectiv domiciliul) culegătorilor, pornind de la ipoteza că fiecare a făcut culegeri acasă, în satul său natal. E drept că acest procedeu nu e cu totul sigur, căci se bazează doar pe presupuneri. Totuși în practică numai foarte rar dă greș. Acest lucru se poate dovedi prin întreaga activitate de culegeri de o sută de ani, a elevilor. În vreme ce în comunicările lui Szabó Sámuel, și în vol. I al *M.N.Gy.* baladele și cîntecele figurau doar cu indicația generală și precisă de «Secuime», azi putem arăta cu certitudine și satele în care au fost culese.

Lăsînd deocamdată la o parte alte amănunte și probleme mai mici sau mai mari ce urmează încă a fi studiate, acestea sînt în linii mari rezultatele cercetărilor în legătură cu culegerile de poezie populară din veacul trecut ale elevilor din Tg. Mureș. Marea culegere de peste nouă sute de texte a Cercului de lectură nu o cunoaștem și poate că nici nu o vom cunoaște niciodată. Deci, cu atît mai mult trebuie să ne bucare că mînunchiul acesta de relicve ale vechii poezii populare secuiești s-a păstrat din fericire în *Közlemények* pînă în zilele noastre. Tocmai de aceea prelucrarea științifică a acestei moșteniri poetice e o sarcină urgentă.

FARAGÓ JÓZSEF

СОБИРАНИЕ СЕКУЙСКОГО НАРОДНОГО ПОЭТИЧЕСКОГО ТВОРЧЕСТВА В ШЕСТИДЕСЯТЫХ ГОДАХ ПРОШЛОГО СТОЛЕТИЯ УЧАЩИМИСЯ ТЫРГУ-МУРЕШСКОГО КОЛЛЕДЖА.

Автор освещает на основе неожиданных материалов деятельность литературного кружка реформатского колледжа г. Тыргу-Муреш. В шестидесятых годах прошлого столетия эта деятельность дала плодотворные результаты благодаря энтузиазму и компетентности одного из выдающихся исследователей секуйского фольклора профессора Сабо Шамуэля. Заслуженный боец революции 1848 года, окончивший факультет естественных наук в Гейдельбергском университете, восторженный собиратель венгерского фольклора, профессор Сабо Шамуэль умел вдохновлять своих учеников и собирать с их помощью десятки баллад и других фольклорных произведений. Кроме того между 1860—1868 гг. литературный кружок учащихся этого колледжа выпускал рукописную газету, экземпляры которой хранятся ныне в библиотеке имени Больяи в Тыргу-Муреше. Народные произведения записывались по передовому научному методу со строжайшим сохранением особенностей языка и указанием имени собирателя. Ныне эти материалы дают нам возможность ближе ознакомиться с фольклорной деятельностью Сабо Шамуэля, а также научно исследовать интереснейшие произведения секуйского фольклора, записанные 100 лет тому назад.

POPULAR SZECKELER POETRY COLLECTED BY THE SCHOOL-CHILDREN OF TIRGU MUREȘ AROUND THE YEAR 1860

Based upon hitherto unpublished manuscripts, the author of the article studies the activity of the literary circle of the Tirgu Mureș Reformed College, whose folkloristic activity around the year 1860 resulted in fruitful researchwork realized by the enthusiasm and competence of one of

¹⁸ *A maros vásárhelyi ev. ref., Főtanodában a felsőbb tanulmányokat hallgató ifjak érdeme sorozatának jegyző könyve az 1851 – ik évtől az 1870 – ik évig bezárólag. Jelzet: Coll. 16* Procesul verbal al seriei de distincții acordate începînd cu anul 1851 și pînă în 1870 inclusiv, tinerilor care au audiat studii superioare în Școala Principală ev. ref. din Tg. Mureș. Indicația: Coll. 16).

the most deserving investigators of Szeckler folklore, professor Szabo Samuel. Old participant in the 1848 revolution, brilliant student in natural sciences of the Heidelberg University, and passionate collector of Magyar folklore, Prof. Szabo Samuel instilled into his pupils the love of folklore, determining them to collect scores of ballads and other folkloristic productions. From the year 1860 to 1868, the literary circle of this college-boys brought out a manuscript gazette, the copies of which have been preserved in the Bolyai Library at Tirgu Mureş. The popular productions have been collected in accordance with an advanced scientific method rendering the language used without any adulterations and indicating regularly the name of the collectors. This material not only enables the folklore student to-day to obtain a clear picture of the folkloristic activity of Szabo Samuel, but also affords the possibility of a scientific study of the most significant folkloristic Szeckler productions, collected a hundred years ago.